

Міністерство освіти і науки України
Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2018

Редакційна колегія:

- Сверлюк Я.В.**, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв РДГУ;
Олексюк О.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;
Павелків Р.В., доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;
Пелех Ю.В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з **науково-педагогічної та навчально-методичної роботи**;
Вербець В.В., доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту соціології Рівненського державного гуманітарного університету;
Mirosław Dymon Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski wydział muzyki;
Лісова С.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;
Малафік І.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою Рівненського державного гуманітарного університету;
Дем'янчук О.Н., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;
Потапчук Т.М., доктор педагогічних наук, професор, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Шевчук С.І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
Цюлюпа С.Д., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Крижановська Т.І., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Сверлюк Л.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Буцяк В.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Прокопович Т.Ю., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Радковська Л.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Филипчук М.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри естрадної музики Рівненського державного гуманітарного університету.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 2 від 22.02.2018 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2018. – Вип. 4. – 396 с.

ISBN 978-966-416-550-8

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Бурчак І.С.</i> Діагностика сформованості ціннісних орієнтацій майбутніх керівників дитячим ансамблем спортивно-бального танцю.....	6
<i>Іванова Л.І., Іванова Т.В.</i> Особливості початкового етапу фортепіанної підготовки учнів музичних шкіл.....	13
<i>Сверлюк Л.І., Куніцька І.В.</i> Теоретичні основи формування гуманних взаємин у дитячому хоровому колективі.....	19
<i>Лужна Л.М., Радковська Л.М.</i> Робота над поліфонічними творами з учнями-піаністами ДМШ (на прикладі "Нотного зошити А. М. Бах").....	26
<i>Матвійчук А.В.</i> Роль естрадного вокального ансамблю у формуванні професійних навичок майбутніх вчителів музичного мистецтва.....	32
<i>Наулік Н.В.</i> Розвиток навчального інтересу учнів-початківців в класі фортепіано.....	38
<i>Никон О.К., Остапчук М.М.</i> Формування мотивації вдосконалення виконавських навичок у самостійній роботі студентів.....	45
<i>Павлішин Н.В.</i> Музичний розвиток підлітків в умовах інтеграції мистецтв.....	53
<i>Пальоха О.А.</i> Роль задатків і здібностей у професійній музичній діяльності.....	60
<i>Піддубник В.Г., Якимчук С.Н.</i> Проблеми концертного хвилювання співаків творчого колективу.....	68
<i>Прокопович Т.Ю.</i> Педагогіка музична і музейна: сучасні тенденції взаємодії.....	74
<i>Сверлюк Я.В.</i> Методологічні підходи професійної підготовки диригента оркестрового колективу.....	80
<i>Симончук Т.Д.</i> Роль естрадної пісні у формуванні вокальної культури підлітків.....	89
<i>Радковська Л.М., Цибульська С.Ю.</i> Використання новітніх технологій на уроках музичного мистецтва в ЗОШ.....	95
<i>Тетєнєва Н.О.</i> Форми та методи розвитку музичних здібностей на уроках сольфеджіо в ДМШ.....	101
<i>Турчин Г.П.</i> Художні завдання диригента оркестру в роботі над музично-виразовими засобами.....	107
<i>Ужвинський М.Ю., Капітанець Л.М.</i> Студія електронної музики як творча майстерня музиканта-інструменталіста.....	117
<i>Фарина Н.П.</i> Концертно-виконавська діяльність студентів-вокалістів: педагогічний аспект.....	124
<i>Федачко І.Б.</i> Еволюція педагогічних поглядів на процес роботи над музичним твором.....	131
<i>Хуан Ханьцзе.</i> Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя музики до сценічного партнерства.....	138
<i>Цюлюпа С.Д., Цюлюпа Н.Л.</i> Педагогічні принципи викладання фахових дисциплін зі спеціальності "Музичне мистецтво".....	144

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Mirosław Dymon. Kształtowanie zainteresowań i umiejętności muzycznych dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym</i>	151
<i>Блищук Н.В. Творча майстерність піаніста-концертмейстера дитячого хору</i>	164
<i>Буцяк В.І., Турко Н.С. Культурологічні засади появи та функціонування музичних інструментів</i>	170
<i>Власюк О.П. Спадщина українського мистецтва в історичній ретроспективі</i>	178
<i>Трачук Л.Д., Гаврилюк С.В. Тульчинське училище культури в мистецькому житті Поділля</i>	189
<i>Галаган В. Технологічні основи колективного виконавства</i>	195
<i>Дзвінка Р.І. Творчий доробок Михайла Тимофіїва в контексті еволюції сопілкового виконавства</i>	204
<i>Димченко С.С. Проблеми становлення та розвитку диригентського мистецтва: здобутки і перспективи</i>	210
<i>Krous O.P., Pryt K.O. Folklor of Volyn Polissya as an important factor of formation of national self-identity of future music teachers</i>	220
<i>Крусь О.П. Регіональний музичний фольклор – інтегральна частка духовної скарбниці нації</i>	226
<i>Островська Г.Б. Творчий портрет Лідії Сергіївни Костянець</i>	232
<i>Петричук О.В. Історико-культурні передумови формування специфікації стилю в музиці</i>	241
<i>Симончук І.А. Даюк Ж.Ю. Артистично-театральні аспекти виконавського мистецтва у творчості провідних українських баяністів</i>	248
<i>Сташук О.А. Творчо-педагогічний феномен Олександра Панасовича Довгалока</i>	254
<i>Столярчук Б.Й. Збирач народних пісень Рівненщини Петро Степанюк</i>	262
<i>Ускова А. Обряд випікання весільного короваю у селі Колом'є Славутського району Хмельницької області</i>	266
<i>Филичук М.С. Бас-гітара в культурно-мистецькому просторі: генеза, розвиток, сучасний стан</i>	275
<i>Франчук Д. Історія та народнопісенна творчість села Самчики (Старокостянтинівського району Хмельницької області)</i>	283
<i>Цапун Р.В. Українська традиція святкування масниці та відтворення обрядодій в студентському середовищі</i>	293
<i>Черніско В.А. Творчий доробок Євгенії Родзь через призму історії та спадкоємності</i>	299
<i>Шереток Р.М. Мистецьке наповнення інтер'єру культових споруд ордену кармелітів на Волині (за матеріалами праць Т. Стецького і Я. Гіжицького)</i>	306
<i>Шихова Г.І. Зародження та розвиток української музичної освіти у XVI-XIX ст.</i>	314
<i>Радковська Л.М., Яцук І.І. Сучасна бандура: новий статус академічного і професійного інструменту</i>	320

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Кардаш (Гергелюк) В.В.</i> Розвиток емоційної сфери дітей з особливими потребами засобами музичного мистецтва	325
<i>Грабік Н.В.</i> Методи творчого самовираження учнів у вокально-хоровій роботі загальноосвітніх навчальних закладів	329
<i>Гумінська О.О.</i> Науково-методичні засади самовираження учнів у музичній діяльності	334
<i>Гурин А.В.</i> Інструментальне музикування на уроках музичного мистецтва в загальноосвітньому навчальному закладі	338
<i>Карманюк Ю.В., Григорчук І.С.</i> Музичний фольклор в системі засобів музичного виховання молодших школярів	345
<i>Клець Т.</i> Розвиток техніки диригування у студентів музично-педагогічних спеціальностей	350
<i>Крет М.В.</i> Музика та її морально-виховні функції у процесі становлення особистості	357
<i>Лукащук О.І.</i> Роль мистецтва у професійному становленні майбутнього вчителя музики	362
<i>Крижановська Т.І., Оксенчук Д.Ю.</i> Розвиток виконавської культури учня-баяніста за методикою Петра Серотюка	370
<i>Пастушенко Л.А.</i> Принципи і підходи виховання естетичних смаків майбутніх учителів музичного мистецтва	379
<i>Пастушенко А.С., Гарбуз Т.В.</i> Вища школа в системі національно-патріотичного виховання молоді на кращих зразках народної пісенної творчості	386
Про авторів	393

ВИЩА ШКОЛА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ НА КРАЩИХ ЗРАЗКАХ НАРОДНОЇ ПІСЕННОЇ ТВОРЧОСТІ

Анотація. В статті на засадах філософсько-соціологічного аналізу висвітлюється місце та роль вищої школи в національно-патріотичному вихованні молоді. Підкреслюється актуальність національного виховання молоді в аспекті проблем українського суспільства, надаються певні рекомендації щодо їх вирішення.

Ключові слова: соціалізація, вища школа, молодь, національно-патріотичне виховання.

Аннотация. В статье на основе философско-социологического анализа освещается место и роль высшей школы в национально-патриотическом воспитании молодежи. Подчеркивается актуальность национального воспитания молодежи в аспекте проблем украинского общества, предоставляются определенные рекомендации по их решению.

Ключевые слова: социализация, высшая школа, молодежь, национально-патриотическое воспитание.

Annotation. In the article on the basis of philosophical-sociological analysis a place and role of higher school is represented in national patriotic education of young people. Actuality of national education of young people is underlined in the aspect of problems of Ukrainian society, certain recommendations are given on their decision.

Keywords: socialization, higher school, young people, national patriotic education.

Постановка проблеми. Соціально-філософський аналіз сучасного українського суспільства свідчить про наявність у ньому складних проблем матеріального та духовного характеру. Незважаючи на певні успіхи в сфері економіки, об'єктивно мислячому досліднику, науковцю, просто громадянину стає все більш зрозумілим, що боротьба за Україну, як незалежну державу, не закінчилася, а продовжується і за певними ознаками навіть посилюється, особливо в духовній сфері життєдіяльності суспільства. Вирішення проблем суттєво залежить від духовної єдності українського суспільства, яка значною мірою визначається станом сучасної освіти, одним із головних завдань якої є виховання молоді. В процесі соціалізації особи принципово важливе значення має національно-патріотичне виховання, засобами якого можна зняти, або значною мірою послабити такі проблеми як: низький рівень духовності, національної самосвідомості, маргіналізація, дезінтеграція, міжконфесійна ворожнеча тощо.

Розбудова незалежної Української держави неможлива без оновленої національної освіти, розробки прогресивних технологій, гуманізації, диференціації та інтеграції навчання, науково обґрунтованої системи патріотичного виховання майбутніх громадян ХХІ століття. Тому на

сучасному етапі становлення правової демократичної держави та інтеграції України до загальноєвропейського співтовариства дедалі більшої гостроти набуває проблема відтворення в суспільстві духовної, високоморальної особистості – творця власного майбутнього, гуманіста, громадянина – патріота України. Виховати таких можна за умови розвитку національної освіти, в якій система виховання та навчання ґрунтується на ідеях української героїчної історії, багатій культурі, звичаях народу та глибокому знанні рідної мови, літератури, поваги до національних символів, та основ християнської релігії.

Мета дослідження. Виходячи із сучасних світових та українських реалій і тенденцій, потреб духовного розвитку суспільства, вирішення гуманітарних проблем, що несуть загрозу національній безпеці України, проаналізувати роль вищої школи в системі національно-патріотичного виховання української молоді.

Завдання дослідження: здійснити соціально-філософський аналіз світових тенденцій відносно ролі національних чинників у сучасному державотворенні;

– здійснити аналіз стану національно-патріотичного виховання в системі ВНЗ України;

– запропонувати шляхи вдосконалення системи національно-патріотичного виховання у ВНЗ України.

Виклад основного матеріалу. Політика в сфері державотворення, народної освіти буде тоді успішною, коли буде ґрунтуватися на міцному фундаменті, що закладений з урахуванням об'єктивних довготривалих прогнозів щодо закономірностей та тенденцій світових та вітчизняних суспільних процесів. Сьогодні є безсумнівною доволі тісна взаємозалежність подій, що відбуваються у світі, їх вплив на будь-яку соціальну спільноту світу. Такими явищами (тенденціями), наприклад, є глобалізація, в освіті – Болонський процес тощо. Водночас, є й інші світові тенденції, наприклад: посилення ролі нації, етнічних зв'язків, ролі націоналізму в процесі державотворення. Розпочавшись з розвалу імперії, нації, народи прагнуть отримати незалежність, свободу, національно-етнічне самовираження. Звичайно, держави-метрополії і в сучасних умовах дуже часто прагнуть стримати цей процес, зберегти своє панівне становище.

Визначний сучасний британський політолог Ентоні Сміт на підставі глибокого аналізу культурних основ нації прийшов до актуальних висновків: *перший* – незнищенна здатність етнічної спільноти та ідентичності формувати одну з тривких основ соціально-політичної солідарності протягом усієї історії аж до теперішнього дня; *другий* – багатогранність характеру більшості націй і націоналізмів, часто багатшаровість характеру їхніх культурних традицій, що став результатом поступової еволюції або раптових змін і революції. ... Але таке розмаїття (культурних традицій – В.Б.) не ослаблює окремого характеру *провідної публічної культури нації* та унікальності її арсеналу, міфів і символів.... ;

третій – довговічність націй і тривкість національних концепцій; *четвертий (найголовніший)* – те що ідеологія і рух націоналізму ... і на далі відіграє провідну роль у сучасному світі.... Позбувшись своїх попередніх історичних оболонок, націоналізм став доступний для цілей народної мобілізації та легітимізації на всіх континентах і, мабуть, і далі виконуватиме цю роль, поки потреба в культурній ідентичності поєднана з прагненням утвердити суверенітет народу. В унісон з цим відомий український філософ Микола Михальченко стверджує: "Становлення і розвиток української нації в етнічному, політичному, економічному і культурному аспектах неминуче приведе до очищення терміну "український націоналізм" від наносного, приписаного йому значення, особливо ззовні, країнами, що не бажають державності України. Українська ідентичність логічно впишеться в європейську і світову систему народів.

Відзначимо, **що патріотизм** (від гр. patriotes – батьківщина) – любов до своєї батьківщини, відданість своєму народу, гордість за свій народ, прагнення захистити його надбання, продовжити примноження його загальнолюдських і національних морально-духовних цінностей. Як зазначав В. Сухомлинський: "виховання громадянина патріотом – це гармонія розуму, думки, ідей, почуттів, духовних поривів, вчинків". Патріотичне виховання покликане виховувати у молодій людини високі моральні ідеали, почуття жертвовного служіння Батьківщині. Відомо, що основні риси громадянина формуються в молодому віці під впливом загальнонародних цінностей, у взаємодії особистості з суспільством, яке на кожному етапі репрезентують родина, школа та різноманітні колективи. Справжній патріот любить Батьківщину, не відвертаючись від неї через те, що їй нічим заплатити йому за це і що її народ не досяг рівня культури характерної для європейських суспільств. А головне – патріот не обмежується пасивною любов'ю до рідного краю, він активно працює для свого народу. Його добробуту, розбудови культури й господарства. Він захищає честь своєї держав, примножує її багатства.

Формування національно-патріотичного світогляду в країнах демократії відбувається одночасно з іншими державними та громадськими заходами фінансово-економічного, політичного, правового, культурологічного, військового характеру. Більшість країн світу здійснюють активну модернізацію своїх освітніх закладів у відповідності до вимог Болонського процесу, при цьому турбуються про забезпечення робочими місцями молоді, їх матеріальну підтримку. Важливою складовою кращих ВНЗ світу є національно-патріотичне виховання студентів на засадах поваги до національної мови, традиції, культури, історії.

Метою національно-патріотичного виховання студентської молоді є формування свідомого громадянина – патріота України, активного провідника української національної ідеї, справжнього представника української еліти через набуття молодим поколінням соціального досвіду, національної свідомості, активної громадянської позиції, високих моральних якостей та духовних запитів.

Концепція національно-патріотичного виховання інституту включає в себе наступні напрямки:

- патріотичне виховання;
- правове виховання;
- морально-етичне виховання;
- художньо-естетичне виховання;
- трудове виховання;
- фізичне виховання;
- екологічне та валеологічне виховання.

Зміст національно-патріотичного виховання включає в себе:

– забезпечення студентів національно зорієнтованими інформаційними джерелами (пресою, агітматеріалами, літературою, фільмами, лекціями, телелекціями);

– організація і проведення національних календарно-тематичних, релігійних та державних свят;

– проведення зустрічей із видатними діячами українського державотворення;

– виховання любові до Батьківщини, до рідного краю;

– формування мовної культури, поваги до Конституції та законів України;

– ознайомлення з героїчними сторінками історії Українського народу,

його бойовими традиціями;

– виховання розуміння громадянського обов'язку;

– вивчення історичного, культурного, політичного, соціального та патріотичного досвіду наших предків.

Основними завданнями національно-патріотичного виховання є:

– формування з студента патріота України;

– виховання почуття патріотизму та вірності традиціям українського народу;

– виховання у студентів високих моральних якостей та духовної культури на основі національних та християнських цінностей;

– створення умов для виховання керівника нової генерації, інтелектуала, інтелігента, господаря на своїй землі;

– формування національної свідомості та відповідальності;

– виховання політичної, економічної та правової культури, поваги до

Основного Закону держави, законів України, державної символіки, української мови;

– культивування кращих рис української ментальності, господарської відповідальності, підприємливості та ініціативи;

– формування культури міжнаціональних відносин і поваги до Українського народу та держави (незалежно від національної приналежності);

– створення умов для розвитку індивідуальних здібностей, талантів студентської молоді, для самореалізації молоді в сфері наукової, професійної, художньо-естетичної, спортивної-оздоровчої діяльності;

впровадження сучасних демократичних взаємовідносин між вихователем та вихованцем – як одного із засобів формування вільної людини.

Значна увага приділяється організації та проведенню цілої низки заходів громадянсько-патріотичної спрямованості, які відіграють важливу роль у виробленні в студентській молоді суспільно значущої мети – побудови громадянського суспільства та правової незалежної Української держави. Серед них: просвітницька година "Хрещення України-Руси", вечір реквієм "Голодомор 1932-1933 рр. – незагоєна рана України", тематичний вечір присвячений українському козацтву "Золоті дзвони Покрови", виховна година "Українська держава та її символіка", цикли виховних годин присвячених річницям від народження видатних українських письменників та громадських діячів, виховна година "Незалежна Україна – спільний дім для всіх її громадян", свято квітів "Світе тихий, краю милий, моя Україно", інформаційно-просвітницькі години: "Бабин Яр – трагедія народу України", "Ми не отримали землю в спадок, ми взяли її в борг у наших дітей", вечір вітання до дня працівників освіти "Сіячам вічного, доброго присвячуються", тематична година "Михайло та Олена Теліги – борці за незалежність України", круглі столи присвячені правам людини за участі працівників правоохоронних органів та працівників відділу молоді і спорту, виховна година присвячена 95 річниці проголошення ЗУНР "А ми тую славу збережемо...", виховна година присвячена Дню української писемності і мови, Маланчин вечір, українські вечорниці, вечір пам'яті присвячений 95 річниці бою під Крутами "Герої Крут – вони назавжди в серці України", щорічно проводяться шевченківські тижні та вечори, день скорботи "Дзвони Чорнобиля", великодній тиждень з виставкою Пасхальних композицій, організовуються хресні дороги, вечори пам'яті за загиблими в Другій світовій війні "У борні, у бронзі, у серцях", просвітницькі години з нагоди дня героїв "Ми про Вас пам'ятаємо", свято української вишиванки "Веселі барви вишиванки", козацькі забави "Ми – козацького роду нащадки" та ін.

Дієвим засобом патріотичного виховання є пісня. Г. Ващенко зазначав, що українська пісня за змістом і глибиною посідає одне з перших місць серед народів світу. Саме вона підтримує свідомість національної єдності українського народу, любов до Батьківщини і пошану до себе. Українська пісня характеризує українця як щирої патріота, що живе заради Батьківщини і завжди готовий віддати за неї своє життя. Переживання, що їх передає музика можуть бути такими тонкими і глибокими, що їх не можна передати словами. Через музику душа безпосередньо розмовляє з душею. Оскільки в народній пісні відбиваються почуття народних мас, то можна сказати, що через неї ми безпосередньо розмовляємо з давніми поколіннями. Ми разом з ними живемо тими почуттями, якими жили вони. Народна пісня – це єдність музики і слова.

Тема й мотив повстання проти окупантів, поневолення й тиранії – найбільш видна ознака повстанського жанру. В повстанських піснях висловлюється одвертий заклик до боротьби, до помсти ворогам України, але також любов до Батьківщини та відданість її революційним провідникам (Бандері, Чупринці та іншим). Оспівування боїв УПА, подвигів окре-

мих її вояків, пісні про важке підпільне життя, туга за дівчиною, ріднею, милим – усе це теж важливі теми цього жанру. Тема заслання, тюрем і концтаборів творить своєрідну паралельну течію таборових пісень, яка відрізняється від суто повстанського жанру.

Терміни "козак", "стрілець", "січовик", "повстанець", "партизан" дуже широко виступають у повстанських піснях і часто вільно замінювались в різних варіантах деяких пісень. Дуже часто, на збереження протирежимних пісень, слова й терміни, які вважались небезпечними замінено на нетральні. Тому часом нелегко відрізнити повстанські пісні від стрілецьких.

Характерним образом повстанських пісень виступає ліс. Однак поміж поетичними образами найбільше вражає образ трави, добре відомий і в доповстанських піснях ("Повіяв вітер степовий", "Тучі та завої в степу далекім"), в повстанських піснях образ трави вживається для звичайного опису ("Куди вітер хмари носить", "В степу під Херсоном"), але теж і в порівнянні з полеглим вояцтвом ("Мов олень той", "Ой чути, чути гарматні стріли"). Деінде використовується образ кров'ю закрашеної трави ("Рушив кінь мій в далеку дорогу", "Ой чути, чути гарматні стріли", "Тай нащо мене мати породила", "В бій за славу"), в деяких піснях образ трави сповіщає про близьку смерть ("Розпрощався стрілець зі своєю ріднею", "В селі на Вибранівці", "На зеленій траві". Часом цей образ символізує забуття – слідів, стежок, могил, які заростають травою ("Ой покинув я вірну дівчину", "В бій за славу", "І на що мене мати породила". Пов'язання трави з могилою також помітне в піснях ("Подивися дівчино на мене", "Я сьогодні від вас від'їжджаю", "У лісі темному", "Буде нам з тобою, що згадати") і т. д. Знаходимо теж і мотив відродження в образі трави, але тільки з перспективи вшанування пам'яті полеглих ("Вже весна воскресла, трави зеленіють").

Основними принципами національно-патріотичного виховання є: принцип національної спрямованості виховання, який передбачає формування в студентської молоді національної свідомості, любові до України, свого народу, шанобливого ставлення до його культури, здатності зберегти свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави;

– принцип культури відповідності, який передбачає виховання як культури творчий процес, спрямований на формування базової культури особистості, базуючись на набутому морально-етичному досвіді людства;

– принцип гуманізації виховного процесу зосереджує увагу на особистості як вищій цінності;

– принцип життєвої творчої самодіяльності передбачає становлення особистості як творця свого життя, який здатен приймати особисті рішення, і нести за них відповідальність, повноцінно жити і активно діяти, постійно самовдосконалюватися, адекватно і гнучко реагувати на соціальні зміни;

– принцип толерантності передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, формування у вихованців відкритості, толерантного ставлення до цінностей, відмінних від

національних ідей, до культури, мистецтва, вірувань інших народів, здатності диференціювати спільне та відмінне в різних культурах, сприймати українську культуру, як невід'ємну частину загальнонародської.

Головними результатами впровадження Концепції мають бути: утвердження патріотизму та національної самосвідомості студентської молоді; поглиблення процесу формування основ гуманістичного світогляду; забезпечення пріоритетності високих моральних, культурних, національних та загальнонародських цінностей; формування характерних рис патріота: активна підтримка і розвиток Української державності, дотримання Конституції України; дбайливе ставлення до національних багатств, рідної природи; готовність до захисту Батьківщини; пошана до історичної пам'яті; любов до рідної культури, мови, національних свят і традицій; збереження та зміцнення власного здоров'я.

Висновки. Аналіз сучасних цивілізаційних процесів виявив необхідність посилення уваги до національних проблем розвитку суспільства та національно-патріотичного виховання української молоді, значним потенціалом, якого володіє система ВНЗ. Виховна робота у ВНЗ має отримати більш виразне національно-патріотичне спрямування та змістовне наповнення, забезпечити підготовку національно свідомих фахівців-громадян України.

Література

1. Попович М.В. Роль філософії у духовному розвитку людства. /Збірник наукових праць (Матеріали III Міжнародної науково-теоретичної конференції "Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності", 19-20 травня 2011 р.) – Житомир, Видавництво ЖДУ ім.І.Франка, 2011 – С. 10-16.

2. Михальченко М.І. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. – Дрогобич: ВФ "Відродження", 2004. – 488 с.

3. Лук'янець В.С., Соболь О.М. Філософський постмодерн. – К.: Абрис, 1998.-352 с.

4. Патріотичне і гуманістичне виховання військової інтелігенції: сутність, взаємозв'язок, стан, проблеми/ Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К.: "Просвіта", 2003. – 289 с.

5. Кухаренко П.М., Резнікова О.О. Формування громадської позиції сучасної молоді//Україна на зламі тисячоліть – 20 років незалежності (1991-2011): зб. наук. пр. /Редкол.: Кобець А.С. (відп. ред. та ін..) – Д.: Видавництво "Придніпров'я", 2011. – Вип. 3. – С.169-174.

6. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих начальних закладів. – Дрогобич: Коло, 2003.– 528 с.

7. Агаддулін Р.Р. Позанавчальна виховна робота у ВНЗ: досвід формування полікультурної компетенції сучасного вчителя// Педагогіка та психологія. – 2007. – №3. – С. 64-72.

8. Щербань П. М. Національне виховання в сім'ї. – К.: Культурологічне ПП "Борівітер". – 2000. – 260 с.

Наукове видання

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Відповідальні за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович
Шевчук Степан Іванович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 23.03.2017 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 23,02. Наклад 100 пр. Зам. 18.
Видавництво «Волинські обереги».
33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».